

Gelijkenis van het zuurdeeg (Mattheüs 13:33 en Lucas 13:20-21)

OTH 382: Laat heel de wereld het zien

OTH 284: Laat m'n U blijven, groeien, bloeien

Inleiding

Het is misschien wel de kortste gelijkenis in het Nieuwe Testament; die van het zuurdeeg. Voorafgaande aan deze gelijkenis heeft Jezus de gelijkenis van het mosterdzaad verteld. Dit is een gelijkenis die qua betekenis en beeld erg lijkt op de gelijkenis van het zuurdeeg. Beide gelijkenissen laten immers iets zien van de reikwijdte van Gods Koninkrijk. Hoe klein het ook is, zoals bij het mosterdzaadje, het groeit uit tot iets groots: een grote boom in dit geval. De gelijkenis van het zuurdeeg laat die essentie ook zien en bevat tegelijkertijd ook weer nieuwe aspecten. We zien het voor ons. Een vrouw die drie maten zuurdeeg heeft die de vrouw in het meel mengt, waardoor het hele beslag doorzuurd raakt. Eerst is het goed om even de achtergrond van deze gelijkenis die Jezus uitspreekt te bekijken. De gelijkenis is namelijk een reactie op het gesprek van Jezus met de Farizeeën in Mattheüs 12. Jezus botste daar namelijk met de Farizeeën. De achtergrond van deze botsing is dat de Farizeeën een Messias verwachten die de macht zou grijpen en alle wetteloosheid uit zou roeien. Iemand die grote veranderingen doorvoert en grote tekenen kan doen en zo Gods Koninkrijk op aarde brengt. In de gelijkenissen van Mattheüs 13 laat Jezus zien dat Hij echter een hele andere roeping heeft als Messias. Zijn Koninkrijk krijgt op een hele andere manier gestalte op deze aarde.

Hoe krijgt dan het Koninkrijk van God gestalte op aarde? Jezus laat al in Mattheüs 12: 18 en 28 zien dat Hij de kracht van de Heilige Geest heeft ontvangen, waardoor Hij demonen uit kon drijven. Zo wordt de profetie van Jesaja 42:1 werkelijkheid in Jezus. De Heilige Geest die op Jezus rust zal de wereld doen veranderen. Het zal vooral de harten van de mensen veranderen en de macht van de demonen een halt toeroepen. In Mattheüs 12:28 zien we al dat als Jezus komt het Koninkrijk van God is begonnen en dat dan ook de Heilige Geest met nog meer kracht gaat werken op deze aarde. Je zou kunnen zeggen: door de komst van Jezus en de Heilige Geest krijgt het Koninkrijk van God steeds meer gestalte op deze aarde. God gaat spreken tot iedereen en zo zal Zijn Woord verspreid worden op heel de aarde. Tegelijkertijd zien we ook in Mattheüs 12 en 13 dat de weerstand tegen Jezus en de Geest ook groot is.

Het kan misschien wel verwarrend overkomen dat Jezus het beeld van het zuurdeeg gebruikt. Want dit beeld komt op verschillende plaatsen in de Bijbel voor. Vaak wordt dit beeld gebruikt als een negatief teken, waarin het iets van het kwaad symboliseert. Dit gebeurt onder andere in Marcus 8:15. In dit vers vergelijkt Jezus het onderwijs van de Farizeeën met zuurdeeg, omdat ze vele mensen meetrekken in hun verkeerde gedachten. In het Oude Testament heeft het beeld van het zuurdeeg vaker een positieve betekenis. Bijvoorbeeld in Leviticus 7: 13-14 en Deuteronomium 16:3. God roept daar Zijn volk op om gedesemd brood te eten (brood wat doortrokken is met zuurdeeg). Het zuurdeeg geeft immers smaak aan het brood en maakt het brood luchtig. De enige uitzondering is bij de uittocht, want dan schreef God aan Israël voor om juist tranenbrood eten. Dat is brood zonder zuurdeeg (zonder gist), zodat ze Gods reddende Hand uit de slavenarbeid in Egypte niet zouden vergeten. Bij de uitleg van een gelijkenis is het altijd goed om te kijken naar het punt van de vergelijking. Bij de gelijkenis van het zuurdeeg in Mattheüs 13 ligt het accent in de vergelijking niet op het goede of het kwade aspect van het zuurdeeg. Het punt van de vergelijking die Jezus maakt gaat over een heel ander aspect. Het ligt namelijk in het effect van zuurdeeg: een klein beetje zuurdeeg kan een grote massa aan meel doen laten rijzen.

Tekst voor tekst

Mattheüs 13: 33: Jezus gebruikt hier het beeld van het zuurdeeg dat in drie maten meel wordt verborgen om uit te leggen hoe Gods Koninkrijk gestalte krijgt op deze aarde. Wat er precies bedoeld wordt met die drie maten is onbekend. Het kan duiden op 3 zakken meel, maar om hoeveel het daadwerkelijk gaat is moeilijk te duiden. In ieder geval proeven we wel in deze tekst dat het om een grote hoeveelheid meel gaat. Mattheüs laat heel sterk het accent vallen op de vrouw die het zuurdeeg in het meel verborg. Het zuurdeeg is dus onzichtbaar (verborgen) in de grote massa gist. Het aspect dat Gods Koninkrijk verborgen is voor veel mensen komt geregeld voor in het evangelie van Mattheüs. Tegelijkertijd zien we in deze tekst dat het Koninkrijk van God intussen wel verder uitgebouwd en uitgebreid wordt.

Lucas 13: 20-21: Bij de gelijkenis van het zuurdeeg bij Lucas ligt het accent op een andere plek. Lucas legt meer de nadruk op het zuurproces van het meel (gistproces). De vrouw wacht net zo lang tot het meel doorzuurd is (in de tijd van Jezus duurde het gistproces met het zuurdeeg waarschijnlijk 4-5 dagen, dat is niet meer voor te stellen in onze tijd). De evangelist Lucas legt dus meer de nadruk op het feit dat het even duurt tot het zuurdeeg al het meel heeft doorzuurd.

Uitleg

Wat de Heere Jezus door middel van de gelijkenis tegen Zijn discipelen wil zeggen, is dat er sinds Zijn komst verandering op zal treden. Het Koninkrijk van God is gekomen en Jezus en Gods Geest zijn bezig om het Koninkrijk van God tot stand te brengen. Het duurt alleen wel even voordat dit zichtbaar wordt voor iedereen. De Farizeeën verwachten gelijk verandering te zien als de Messias zou komen. Ze verwachten dat de Messias gelijk met het kwaad af zou rekenen en de Romeinse bezetter zou verjagen. Ze vroegen daarom ook meerdere tekens aan Jezus om Zijn kracht en Zijn macht te tonen. Jezus weigerde dat. Hij laat zien dat Gods Koninkrijk heel anders tot stand komt. Niet door grote tekenen of door macht of geweld. Nee, het begint klein en in het verborgen en verspreidt en vermeerdert zich steeds meer op deze aarde. Net zoals dat zuurdeeg zich uiteindelijk door het meel mengt gaat de uiteindelijk heel de aarde het Koninkrijk van God zien en moet iedereen zich daaraan gewonnen geven. De invloed en kracht van Jezus en de Heilige Geest zorgt ervoor dat uiteindelijk heel de wereld niet om het Koninkrijk van God heen kan. Uiteindelijk laat deze gelijkenis daarom ook zien dat God overwint!

Aanzet tot gesprek

1. Wat maakt de gelijkenis van het zuurdeeg jou duidelijk over hoe Jezus en de Heilige Geest het Koninkrijk van God opbouwen en vestigen hier op aarde?
2. Herken je zelf ook dat het Koninkrijk van God in het klein begint in je eigen leven; in je omgeving? In welke situaties merk je dat bij jezelf en je omgeving?
3. Welke consequenties heeft het voor jezelf in je denken of doen dat het Koninkrijk van God niet altijd groots en zichtbaar is, maar juist ook in het verborgene?
4. Lees met elkaar Lucas 13: 10-17 eens door. Deze geschiedenis staat net voor de gelijkenis van het zuurdeeg en staat ook in nauwe verbinding met de gelijkenis van het mosterdzaad en het zuurdeeg. Hoe bouwt Jezus in deze geschiedenis aan het Koninkrijk van God op aarde? Welke prioriteiten legt hij in Zijn werk? Hoe kan dit ons tot voorbeeld zijn in ons werk in het Koninkrijk van God?
5. God heeft veel geduld met deze wereld. Dat blijkt ook wel uit de gelijkenis van het zuurdeeg. Iemand zei in dit verband ook wel eens: 'Gods Koninkrijk kent een andere klok dan die wij als mensen hebben.' Daarom ook wel eens goed om over door te praten: In hoeverre strookt jouw 'klok' met die

van (het Koninkrijk van) God? Hoe kun je jezelf hierin oefenen om de klok van Gods Koninkrijk nog beter te volgen?

6. Wat is de belangrijkste boodschap van de gelijkenis van het zuurdeeg voor jezelf?

N.B. de volgende vragen zijn extra vragen. Bij de volgende kringleidersavond op 17 november wordt de gelijkenis van de schat in de akker en de parel.

Extra vragen bij de gelijkenis van de schat in de akker:

7. Het Koninkrijk van God wordt vergeleken met een schat die verborgen is. Het Koninkrijk van God is dus kostbaar en waardevol; iets wat je wilt vinden! We hebben nu enkele weken stil gestaan bij het Koninkrijk van God. Wat maakt voor jou het Koninkrijk van God waardevol en kostbaar?

8. Lees Filippenzen 2: 5-11. Welke elementen zie je hierin terugkomen van hoe Jezus alles over heeft gehad en inzet heeft getoond om het Koninkrijk van God te brengen op deze aarde? Wat inspireert jou hierin het meest?

9. De schat in de akker roept ook ons op om actief te zoeken naar het Koninkrijk van God en het Koninkrijk van God prioriteit te geven boven de aardse bezigheden. Hoe probeer jij dit vorm te geven in je eigen leven?